

© Попович Ю.Л., Кавин В.О., Ковальчук Н.Є., Федорак В.М.

УДК 371. 261+378.111+616-089+611.9

КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ ТА ТОПОГРАФІЧНОЇ АНАТОМІЇ

Ю.Л.Попович, В.О.Кавин, Н.Є.Ковальчук, В.М.Федорак

Івано-Франківський державний медичний університет

Резюме. У статті проаналізовано досвід впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу на кафедрі оперативної хірургії та топографічної анатомії. Звернено увагу на потребу поліпшення самостійної роботи студентів та вдосконалення тестового контролю. Висвітлено результати соціологічного опитування студентів.

Ключові слова: кредитно-модульна система, самостійна робота студентів.

Інтеграція України в Європейський освітній простір з 2005 року дає можливість вітчизняним студентам здобути вищу освіту на рівні європейських стандартів, стати конкурентноспроможними спеціалістами на світовому ринку праці. Динамічний розвиток світової спільноти, запровадження новітніх технологій у багатьох сферах людського життя вимагає від студента постійного засвоєння та вдосконалення знань, належного інтелектуального розвитку, комунікативних здібностей, самостійного та творчого підходу до прийняття рішень, формування інформаційних і соціальних навичок. Цьому має передувати активне впровадження прогресивних освітніх технологій та кредитно-модульної системи в навчальний процес, комп'ютеризація та інформатизація всіх його етапів, підготовка електронних варіантів навчальних посібників, удосконалення системи управління якістю підготовки фахівців на основі міжнародних стандартів, розвиток дистанційної форми навчання та інформаційної інфраструктури. "Поряд з цим визначились

протириччя між ростом завантаженості викладачів, значним обсягом витрат навчального часу на оцінювання, якістю самостійної роботи студентів і недостатнім фінансуванням вищої медичної школи та, як наслідок, проблемами з матеріально-технічним оснащенням вищих навчальних закладів і низьким рівнем оплати праці викладачів" [1].

В Івано-Франківському медуніверситеті навчання студентів проводиться "на основі поєднання класичних, історично сформованих методичних засад викладання у вищій медичній школі з новітніми технологіями навчання" [2]. На кафедрі оперативної хірургії та топографічної анатомії другий рік поспіль проводиться навчання студентів медичного факультету за принципами Болонського процесу. Попередньо професорсько-викладацькому складу були прочитані лекції та проведені практичні заняття згідно з навчальною програмою "Вища медична освіта і Болонський процес". На принципах кредитно-модульної системи організації навчального процесу розроблені нові навчальні програми для викладання даної

дисципліни. Студентам роз'яснено структуру модуля, організацію та проведення семінарських і практичних занять, а також розрахунок балів поточної успішності. З перших занять студенти виявили зацікавленість до рейтингової системи оцінювання знань, отримання додаткових балів за вивчення дисципліни. Частина студентів з підвищеною увагою поставилися до опанування практичними навичками. Працівники кафедри намагаються демократизувати навчальний процес, впроваджуючи партнерські взаємини зі студентами як рівноправними учасниками навчального процесу.

Соціологічне опитування серед студентів на сучасному етапі є надзвичайно важливим з метою удосконалення навчального процесу. В окремих університетах [3] такий захід проводиться щорічно. До анкети нами включені запитання про ставлення студентів до викладання дисципліни; запитання про тестовий контроль рівня знань студентів.

Наш попередній аналіз викладання за новою системою свідчить про більшу мотивацію студентів до вивчення навчального матеріалу у порівнянні зі студентами минулих років. Спостерігається підвищення виробничої дисципліни студентів, що виражається зменшенням кількості пропусків практичних занять та лекцій. Близько 12 % опитаних студентів вважає за необхідне збільшити термін відпрацювання незадовільних оцінок до одного місяця. Проте близько 25 % студентів негативно ставляться до оцінювання знань за курсовим рейтингом.

Потребу в запровадженні тестового контролю в умовах кредитно-модульної системи не викликає жодного сумніву. До переваг тестів відносять: 1) уніфікованість та стандартизованість; 2) одночасне охоплення контролем всіх студентів; 3) можливість робити "зрізи успішності" з меншою витратою часу. На кожне заняття викладачами кафедри підготовлено по 15 варіантів тестових завдань, які включають два питання та задачу. Розроблені нами тести валідні, зорієнтовані на рівень середнього студента.

Більшість студентів (60 %) адаптовані до того, що кожне практичне заняття починається з тестового контролю, позитивно оцінює тести і вважає, що питання в них конкретні, а відповіді на них зрозумілі. На думку 64 % студентів, обсяг літератури, пропонуваної для вивчення теми заняття, достатній для успішного вирішення тестових завдань. Задачі в тестах наближені до клініки з врахуванням вивчених тем на інших кафедрах. Це дозволяє студенту узагальнити засвоєні знання і навички. Якщо в тестових завданнях наявність імовірних відповідей допомагає студенту відповісти на запитання, то задача потребує логічного мислення на основі вивченого матеріалу. Здебільшого саме задача була причиною низьких балів за тестовий контроль, що є свідченням недостатньо сформованого клінічного мислення. 20 % студентів погоджуються з тим, що невірний розв'язок ними задач є результатом їхньої недостатньої підготовки. На нашу думку, труднощі з розв'язком ситуаційних задач клінічного спрямування пов'язані з тим, що вивчення дисципліни перенесли на IV-V семестри. Це призвело до дезінтеграції з такими дисциплінами як патофізіологія, патоморфологія, загальна хірургія, пропедевтика внутрішніх хвороб. Як наслідок, студенти на II курсі ще не розуміють низки медичних понять (рана, кровотеча, запалення, тромб тощо). Тому викладачі змушені пояснювати такі терміни, витрачаючи зайвий час, бо без них викладання дисципліни утруднене.

Важливим залишається й усне опитування студентів, під час якого вони вчаться висловлювати свої думки, логічно мислити, більше спілкуватися і формуватися як лікар. Звісно, що такий підхід можливий при меншій чисельності академічних груп [3].

Відповідно до основних положень кредитно-модульної системи більша увага студентів повинна приділятися самостійному навчанню, що негативно сприймають 17 % студентів. Теми для самостійного вивчення не завжди належно опрацьовуються ними.

Близько 11% студентів вважає, що треба більше часу відводити на пояснення та обговорення навчального матеріалу під час занять. Варто зазначити, що тільки незначна кількість студентів відвідує консультації, які проводяться на кафедрі. Проте нами всіляко стимулюється мотивація студентів до виконання самостійної роботи. Кожен студент має змогу заробити додаткову кількість балів за виконання індивідуальної навчальної та наукової роботи: виготовлення наочного приладдя, анатомічних препаратів, моделей операцій, підготовка рефератів, робота в студентському науковому гуртку тощо. Найкращі студенти звільняються від складання модуля із зарахуванням їм максимальної кількості балів. Як показує досвід, проведення олімпіад з нашої дисципліни є не тільки важливим мотиваційним фактором, але й сприяє глибшому вивченню оперативної хірургії і топографічної анатомії. Велику увагу приділяємо практичним навичкам. На практичних заняттях широко використовуємо консервовані анатомічні препарати, на лекціях – сучасні мультимедійні презентації, навчальні кінофільми та окремі відеосюжети класичних та сучасних операцій. Допитливі студенти відвідують науковий гурток, де виконують оперативні втручання на експериментальних

тваринах, переглядають окремі відеосюжети, обговорюють реферати, новинки науки та техніки. Водночас, бажає бути кращим забезпечення кафедри натуральним трупним матеріалом, що зумовлено відсутністю відповідної законодавчої бази, яка б дозволяла у певних випадках вилучати органи померлих людей для навчальних цілей, на що звертають увагу й інші автори [4].

Засади Болонського процесу вимагають від студента повсякденної праці над засвоєнням матеріалу. В цьому допомагають професорсько-викладацький склад, оснащеність кафедр сучасними засобами навчання, новітні періодичні видання, комп'ютерні інформаційні мережі Інтранет та Інтернет, впровадження навчальних та контролюючих комп'ютерних програм [2].

Отже, перші результати запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу вказують на основні переваги цієї системи. Наявні недоліки (великі академічні групи, недостатнє фінансування та забезпечення навчального процесу тощо) не дають змоги повністю використати переваги даної системи. Зворотний зв'язок зі студентською аудиторією через соціологічне опитування допомагає своєчасно реагувати на проблеми, що виникають під час навчального процесу.

Література

1. Сучасний розвиток вищої медичної та фармацевтичної освіти й проблемні питання забезпечення якісної підготовки лікарів і провізорів / М.В.Банчук, О.П.Волосовець, І.І.Фещенко [та ін.]. // *Мед. освіта*. – 2007. – № 2. – С. 5-13.
2. Болонський процес і система організації практичної підготовки студентів / Є.М.Нейко, Л.В.Глушко, М.І.Мізюк, І.П.Вакалюк // *Мед. освіта*. – 2007. – № 2. – С. 56-57.
3. Москаленко В. Шляхи інтеграції Національного медичного університету імені О.О. Богомольця у загальноєвропейський простір вищої освіти / В.Москаленко // *Вища школа*. – 2007. – № 2. – С. 3-14.
4. Проблеми організації навчального процесу на кафедрі анатомії людини в умовах переходу до кредитно-модульної системи / М.А.Волошин, М.С.Щербаков, М.Г.Лебединець [та ін.] // *Мед. освіта*. – 2007. – № 3. – С. 31-33.

КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ УЧЕБНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРЕ ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ І ТОПОГРАФІЧЕСЬКОЇ АНАТОМІЇ

Резюме. В статтю проаналізовано досвід впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу на кафедрі

оперативної хірургії і топографічної анатомії. Звернуто увагу на потребу в удосконаленні роботи студентів самостійної роботи, удосконалення тестового контролю. Приведено результати соціологічного опитування студентів.

Ключові слова: кредитно-модульна система, самостійна робота студентів.

THE CREDIT-MODULE SYSTEM OF ORGANIZING THE EDUCATIONAL PROCESS AT THE DEPARTMENT OF OPERATIVE SURGERY AND TOPOGRAPHIC ANATOMY

Abstract. The paper analyzes the experience of introducing the credit-module system of organizing the educational process at the De-

partment of Operative Surgery and Topographic Anatomy. Note is taken of a need to improve the students' independent activity and bringing up-to-date the test control. The results of sociological questioning of students have been ascertained.

Key words: credit-module system, students' independent work.

Ivano-Frankivsk State Medical University

Рецензент – доц. І.В.Геруш (Чернівці)

II Науковий симпозиум

**"Анатомо-хірургічні аспекти
дитячої гастроентерології"**

**26 травня 2009 року
м. Чернівці**

Адреса оргкомітету:

Буковинський державний медичний університет,
пл. Театральна, 2,
м. Чернівці, 58002
Тел. (0372)555-561
(050)516-32-93
E-mail: uta_05@ukr.net